

Urszula Macioł-Kisiel

Wykorzystanie programów komputerowych w edukacji zdrowotnej na przykładzie pakietów: "Tajemnice ludzkiego ciała", "Encyklopedia człowieka", "Encyklopedia seksu"

Nauczyciel i Szkoła 1 (6), 128-132

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Urszula Macioł-Kisiel

Wykorzystanie programów komputerowych w edukacji zdrowotnej na przykładzie pakietów: *„Tajemnice ludzkiego ciała”*, *„Encyklopedia człowieka”*, *„Encyklopedia seksu”*

Jednym z przejawów nadchodzącego przełomu wieków jest kreowanie człowieka posiadającego wiele wartości. Jedną z nich jest zdrowie, ujmowane i definiowane różnie w literaturze naukowej. Współcześnie zdrowie człowieka, ujmowane holistycznie, przedstawia się jako całość złożona z wielu powiązanych ze sobą aspektów zdrowia: fizycznego, psychicznego, społecznego i duchowego.¹ Wpływ na zdrowie wywiera prawie każda dziedzina życia społecznego, chociażby przez fakt, iż oddziałuje ona w sposób pośredni lub bezpośredni na kondycję jednostki i społeczeństwa. Człowiek osobiście może umacniać swój potencjał zdrowotny. Jednak koniecznym w tym działaniu będzie posiadanie odpowiedniej wiedzy, umiejętności oraz motywacji. A przede wszystkim bardzo ważne jest, by każdy osobiście czuł się odpowiedzialny za utrzymanie, wzmacnianie oraz potęgowanie zdrowia. W celu osiągnięcia pełnego dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego zarówno jednostka, jak i grupa społeczna muszą umieć sprecyzować, a później urzeczywistnić swoje aspiracje, zaspokajać naturalne potrzeby, radzić sobie z wyzwaniem środowiska w jego istniejącym stanie lub dokonywać w nim zmian.² Istotnym elementem procesu pożądanym dla zdrowia, który gwarantowałby zmiany w stylu życia, jest posiadanie i ciągle uzupełnianie wiedzy z tej dziedziny. W tym kontekście bardzo ważnym etapem, który wspierałby rozpowszechnianie zdrowego stylu życia staje się przekaz informacji. Edukacja zdrowotna, jako składowa część procesu wychowania ludzkości, ma za zadanie nauczyć dbania o zdrowie własne jednostkę i społeczeństwo. Cały proces wychowawczy koncentruje się na uświada-

¹ B. Woynarowska (red.), *Jak tworzymy szkołę promującą zdrowie po trzech latach*, Warszawa 1995.

² B. Woynarowska (tłum.), 1988, *Promowanie zdrowia — koncepcja i zasady*, Instytut Matki i Dziecka, Zakład Zdrowia Rodziny. Materiały zaczerpnięto z publikacji wydanej przez Światową Organizację Zdrowia, Biuro Regionalne dla Europy 1984, pt. „Health Promotion: A discussion document on the concepts and principles”.

mianiu ludziom faktu, że środowisko fizyczne, społeczne, zachowania prozdrowotne, jak również styl życia to główne determinanty naszego zdrowia. Taka działalność prozdrowotna ma na celu wykształcenie w młodym pokoleniu odpowiedzialności za zdrowie własne i innych oraz umiejętności określania swoich problemów zdrowotnych, rozbudzanie motywacji, tak, aby młody człowiek chciał, umiał i podejmował działania korzystne dla zdrowia. Wreszcie, przyczyni się ona do realizacji najważniejszego z celów edukacji tj. kształtowania kultury zdrowotnej.

Współcześnie pedagogika coraz częściej wykorzystuje do przekazu informacji najnowsze techniki emisji, które w niedalekiej przyszłości będą powszechnie wykorzystywane w życiu zawodowym i prywatnym każdego człowieka. Taki stan rzeczy podsygnalizowany jest koniecznością przygotowania obecnego pokolenia dzieci i młodzieży do korzystania z najnowszych osiągnięć technologii kształcenia. W ostatnich latach obserwujemy coraz częstsze zastosowanie komputera w edukacji. Urządzenie to skupia w sobie możliwości wszystkich dotychczasowych mediów dydaktycznych (prostych i złożonych), tym samym spełnia funkcje i zasady obowiązujące w procesie rozwijania myślenia twórczego.³

Proces dydaktyczny coraz częściej opiera się na informacjach przekazywanych z różnych źródeł (np. mass media) i niejednokrotnie przybiera formę interesującą dla młodzieży, dlatego w osiągnięciu założonych celów edukacji zdrowotnej istotnym wydaje się wykorzystanie programów komputerowych. W tym miejscu pozwolę sobie na zaprezentowanie treści funkcjonujących na naszym rynku trzech programów komputerowych, które mogą być użyte w działalności na rzecz zdrowia zarówno przez uczniów, jak i ich nauczycieli.

Program pt. „Tajemnice ciała ludzkiego” wydany został przez Techland (Knowledge Adventure) w Ostrowie Wielkopolskim w 1998 roku i jest polską wersją amerykańskiego programu „3-D Body Adventure”.

Omawiany pakiet zawiera encyklopedyczną wiedzę o ciele ludzkim, ukazaną jako „wielka odkrywcza przygoda”. Dzięki pełnej narracji tekstu może być on wykorzystany do przekazywania informacji dzieciom nie umiejącym czytać (autorzy sugerują wiek od 5 do 100 lat). Przedstawiane w tym programie zagadnienia odnoszą się do treści z zakresu: anatomii, odżywiania, biologii, medycyny, chorób i rozmnażania. Przekaz informacji wzmocniony został przez wykorzystanie: filmów, animacji, fotografii. Dla utrwalenia wiadomości można skorzystać z zaproponowanych gier, w tym trójwymiarowej gry w „Ostry Dyżur”. Pozwala ona użytkownikowi programu praktykować poznaną wiedzę na pacjentach symulowanego szpitala. Dodatkowym wyposażeniem programu są okulary (3-D), których zastosowanie umożliwi pełniejsze przeżywanie oglądanych trójwymiarowych obrazów

³ B. Siemieniecki, *Komputer w edukacji. Podstawowe problemy w technologii informacyjnej*, Toruń 1997.

ludzkiego ciała. Prezentowany program może być wykorzystany jako pomoc dydaktyczna do realizacji zajęć w warunkach szkolnych lub domowych (samokształcenie). W tym miejscu warto wspomnieć, iż pakiet „Tajemnice ludzkiego ciała” otrzymał nagrody i wyróżnienia w zachodniej prasie, m.in.: Nagrodę Doskonałości — „CD-ROM Today” oraz nagrodę jako najlepszy produkt naukowy — „Child”.

Drugim wartym omówienia pakietem jest program pt. „Encyklopedia człowieka”. Przekazując wiedzę z zakresu anatomii i fizjologii człowieka skupia uwagę odbiorcy na czterech działach transmisji informacji: podgląd układów (np. oddychania, ruchu krążenia itd.), podgląd narządów (wątroba, jelito, serce itd.), Rtg szkieletu (np. kości czaszki, ręki, miednicy itd.) oraz quiz. Rozpoczynając przygodę z wiedzą anatomiczną wybieramy w głównym gabinecie interesujący nas podgląd. Przegląd układów, narządów dostarcza dużo informacji o ciele ludzkim. Atrakcyjnym udogodnieniem w korzystaniu z programu jest możliwość jednoczesnego działania w obrębie dwóch map wybranych układów. Wykorzystując okna podglądu użytkownik może zobaczyć jak współpracują ze sobą poszczególne układy. Interesującą opcją programu jest udostępnienie odbiorcy do wglądu klisz Rtg szkieletu. Bogate informacje o człowieku, funkcjonowaniu jego organizmu i zdrowiu znajdziemy korzystając z „maszinerii ciała”, a także penetrując obfite w szczegółową wiedzę ekrany tematyczne. Całość przekazu uzupełniają filmy video, animacje, trójwymiarowe modele ciała oraz narracja wybranych tekstów. Do utrwalenia wiadomości zdobytych w czasie wyprawy po ludzkim ciele służy quiz wiedzy anatomicznej. Przekaz wiadomości wznacznymi werbalnie daje możliwość wykorzystania programu na etapie kształcenia podstawowego. Użytkownik programu chcąc szybko odnaleźć interesujące go hasło może posłużyć się indeksem.

Anonsując „Encyklopedię człowieka” należy wspomnieć, iż została ona opracowana w wersji pierwotnej przez Copyright 1996 Dorling Kindersley (New York), tłumaczenie polskie wydał w 1997 Optimus Pascal Multimedia S.A. (Bielsko-Biała).

„Encyklopedia seksu” firmy Cartall jest pierwszą polską multimedialną pomocą, którą można wykorzystać jako poradnik dla dorosłych.

Może być ona również użyteczna na zajęciach szkolnych z wiedzy o życiu seksualnym człowieka. Konsultantem naukowym programu został seksuolog prof. Zbigniew Lew-Starowicz, a całość encyklopedii podzielono na części: „Rozwój człowieka”, „Sztuka kochania”, „Poradnik” oraz „Leksykon”. Omawiany pakiet prezentuje podstawowe informacje o różnicach w rozwoju kobiety i mężczyzny, zagadnienia związane z seksuologią, jak również zawiera informacje o pozycjach miłosnych. Przekaz wzbogacony jest animacją, ilustracjami i filmami video.

Aby można było korzystać z omówionych programów, komputer użytkownika powinien spełniać następujące wymagania systemu:

Windows 3.1, 3.11 lub Windows 95

- 486 DX33 PC lub wyższy
- 5 MB wolnego miejsca na dysku
- CD-ROM x2
- 8 MB RAM
- 256-kolorowa karta grafiki SVGA
- zalecana karta dźwiękowa 16-bitowa
- mysz

Konkluzja

Działanie na rzecz zdrowia będzie procentować w życiu każdego ucznia, jeżeli wzbudzi on w sobie motywację do podjęcia odpowiedzialności za własne zdrowie oraz nauczy się dbać o nie. Każdy młody człowiek rozpoczynając samodzielne życie winien posiadać zasób wiedzy prozdrowotnej oraz umiejętność kreowania zdrowego stylu życia jako warunku dla osiągnięcia pełnego szczęścia. Wykorzystanie w edukacji zdrowotnej mediów dydaktycznych w postaci komputera i jego programów nie tylko pomoże w przekazywaniu informacji, ale pozytywnie umotywuje uczniów do pracy. Wzmocni również w nich samoocenę i autokorektę działań, a jednocześnie zintensyfikuje pracę z nauczycielem. Użyty w procesie dydaktycznym komputer z programem medycznym przyczyni się ponadto do kształtowania wśród uczniów nawyku wertowania i poszukiwania potrzebnych wiadomości z różnych mediów. Wykorzystywanie programów komputerowych w pracy dydaktycznej przez nauczyciela posiada jeszcze inny aspekt. Wzmocni pozycję nauczyciela jako mistrza, czyli osoby, która sama świadomie stosuje i umie wykorzystać informacje płynące z różnych źródeł, a tym samym propaguje wśród uczniów nowy pożądaný sposób konsumowania treści.

Literatura

Juszczak S., *Komunikacja człowieka z mediami*, Katowice 1998.

Kisiel M., *Wykorzystanie środków dydaktycznych na lekcjach muzyki*, „Życie Szkoły” 1991, nr 3.

Kisiel M., *Media w edukacji muzycznej*, „Chowanna” 1996, z. 2.

Kosiaty J., *Medyczne programy edukacyjne w Internecie i ich zastosowanie w wyższym kształceniu medycznym*, [w:] W. Strykowski (red.), *Media i edukacja*, Poznań 1997.

- Demel M., Zuchora K., *Cele kształcenia i wychowania fizycznego oraz zdrowotnego*, „Kultura Fizyczna” 1975, nr 4.
- Podstawy Programowe Obowiązkowych Przedmiotów Ogólnokształcących*, „Lider” 1997, nr 9.
- Schneider H.J., *Zysk z przestępstwa. Środki masowego przekazu a zjawiska kryminalne*, tłum. W. Spirydowicz, Warszawa 1992.
- Strykowski W., *Audiowizualne materiały dydaktyczne. Podstawy kształcenia multimedialnego*, Warszawa 1984.
- Strykowski W., *Media w kulturze i edukacji — szanse i zagrożenia*, [w:] Mat. Konf. Komputery, Audio – Video – TvSat w kulturze i oświacie. Tarnów 1994.
- Woynarowska B. (red.), *Edukacja zdrowotna w szkole*, Polski Zespół ds. Projektu Szkoła Promująca Zdrowie, Warszawa 1995.